

¡Música, maestra!

¡Música, maestra!

*Brieven uit
Puerto Rico*

May Peters

Uitgeverij Totemboek

© 2009 Totemboek, May Peters

www.maypeters.com

www.totemboek.nl

Omslagidee: Ivo Vandeberg

Boekverzorging, Mirjam Roest, Quasigrafische Producties

Redactie, productie en realisatie: Totemboek

ISBN: 978-90-77557-52-5

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een digitaal gegevensbestand, of openbaar gemaakt in fysieke of digitale vorm zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de schrijver en de uitgever.

Voor mijn vader Jan Peters

Als hij dit meegemaakt had, was het boek dubbel zo dik geweest. Tijdens mijn eerste verblijf in Puerto Rico in 1994 was zijn commentaar op mijn zeventien jaar oude Olds Mobile Cutlass Supreme: 'Het laatste exemplaar van dit model is tien jaar geleden voor het laatst gesignaleerd op het woonwagenkamp in Montfort.'

Brief 1

Rio Piedras, zondag 10 september 2006

Ik heb de laptop net omgezet op de tijdszone van Centraal Amerika. Dan gaat-ie vanzelf zes uur terug. Met mijn lijf gaat dat niet zo makkelijk. Al kan dat ook aan de afgelopen dagen liggen, weken, zo niet maanden.

Het is 31 graden. Ik zit op de veranda bij Karen. Een deprimerend uitzicht op de tuin, totaal overwoekerd en verwaarloosd. Bananenbomen met verdorde bladeren. Typisch Karen. Er staat ook een soort groot uitgevallen kerststal met als authentiek accent de kerstverlichting. Muren van bamboepalen, een houten skelet als dak. De dakbedekking van een niet nader te identificeren materiaal, spaanplaat?, is half weg geregend. Er ligt een betonnen vloertje. Och, ineens valt het kwartje. Dit moest haar tuinhuisje voorstellen, herinner ik me van vroeger. Nee, voor het mooie uitzicht moet je verder kijken, over de ruïne van het tuinhuisje uit 1999, naar de palmen aan het eind van de buurt. In het huis hangt een verjaardagskaart uit 2004 waarin Karen gefeliciteerd wordt met haar vijftigste verjaardag. Dat kan ik me niet voorstellen. Twaalf jaar geleden probeerden Peny en ik al steeds haar leeftijd te raden. Terwijl ik toen met een opgestoken middelvinger reageerde op het gefluit en gesis van latino's, treurde Karen om haar vergane glorie.

'You have to be glad they still whistling at yououou.... They don't whistle to me anymooore.' Karen heeft een typische manier van praten, met opeengeklemd kaken en langgerekte klinkers die op en neer zweven. Bij ons op Zwaantjeshof in Berkelaar werd zo iemand een zeikwief genoemd.

Ik ben vier jaar ouder geworden de afgelopen maanden. De laatste levensverkortende actie was mijn trombone in een gigbag heelhuids in Amerika te krijgen. Over de psychische toestand van de trombonist zwijgen we daarom even wijselijk. Zou ik vervroegd sterven aan een hartstilstand gelijk mijn vader in 2001?

Mijn reis van Amsterdam naar Londen Heathrow ging precies zoals ik verwachtte. Niemand van het Schiphol-personeel, vrouwelijk en in pakjes, kon me vertellen hoe ik er moest komen. Ik moest de bus maar nemen en dan zou

ik een uur later bij terminal drie zijn, vanwaar ik kon vertrekken naar John F. Kennedy Airport in New York. Het is opvallend hoe ik dan in stresssituaties reageer. Kalm blieve, kalm blieve. Precies zoals Leugen Lei tegen zijn Bouvier, die de schrik van Maaseik genoemd werd. Maar toen mijn vader destijds binnenkwam, lag de hond loom onder de tafel te slapen. Leugen Lei maande de slapende ziel toch maar tot kalmte.

De bleke Britse stewardess in het vliegtuig naar Londen zegt me dat ik waarschijnlijk geen probleem zal ondervinden omdat ik doorreizend ben. Ik slaak een zucht van verlichting.

Net als toen na het telefoontje met Schiphol twee dagen voor mijn vertrek. 'Geen probleem, mevrouw. U mag uw trombone en de laptop meenemen.'

Als ik het vliegtuig uitstap, zie ik direct een tafeltje met daarachter jongelui. Het tafeltje staat vol met glinsterende lipsticks, potjes crème, flesjes. Heel aantrekkelijk, zoals je bij de Etos ziet. Helaas zijn dit tekenen van de mensontziende beveiligingsmaatregelen op Heathrow. Dus ik vraag aan een onnozele met een afzakkende spijkerbroek of ik mijn trombone mee kan nemen. Stom, had ik nooit moeten doen. Iets belangrijks vragen aan een als rapper verkleedde beveiligingsman met reebruine ogen die zonder blikken of blozen meteen zegt dat dat niet kan.

'You're not allowed, ma'm. Let me see how we can help you.' De rapper verzoekt me naar de balie van United Airlines te gaan. Ik volg dus niet de pijltjes 'connected flights'.

Keer me om, vraag nog eens aan het mannetje of het werkelijk de bedoeling is dat ik deze zone verlaat en dus de hele procedure opnieuw moet ondergaan.

'Yes, ma'm. U moet hollen.' En ik hol naar beneden. Geen probleem.

'Hey, a musician,' roepen een paar jongens.

Ja, help me maar even om door de beveiliging te komen, dan speel ik wat voor jullie.

Zestig man aan de balie van United Airlines. Ik spreek de eerste de beste official aan. De man loopt meteen mee naar de balie. Heel vriendelijke grondstewardess zegt mij dat ze helaas geen dekens hebben. Smerige leugenaars, denk ik, die hebben jullie wel in het vliegtuig. Maar goed, ik moet dus kiezen om de laptop of de trombone in te checken.

Uiteraard kies ik voor de laptop. Maar de stewardess meent dat de afmetingen van de trombone te groot zijn om als handbagage mee te voeren.

'Heeft u het al boven geprobeerd?' vraagt ze. Ik weet niet eens wat er boven te doen is. Intuïtief begin ik sokken om mijn trombone te doen. Ze zaten gewoon in mijn trombonetas. De Caribbean Air-slofjes waar ik alles voor afgezocht had. Ik haal het mondstukzakje eruit. Dan blijven mijn mondstukken tenminste heel.

Natuurlijk is de plakband met fragile op. Thuis heb ik er nog meters van liggen. Rosa heeft er een keer tijdens mijn dertiende antikraakverhuizing van Hilversum naar Vianen mijn mond mee dicht geplakt.

Nu moest ik zelf op een blanco lint 'fragil, musical instrument' schrijven. Al kladderend vertel ik de stewardess over de slechte informatie op Schiphol. Ze knikt begrijpend.

'De trombone kan echt niet mee op die band, hoor,' smee ik. Ze roept een kruier uit een voormalige Britse kolonie. Ik kijk de Indiase man aan en beloof hem een piña colada als hij mijn instrument voorzichtig behandelt. Hij reageert niet. Of hij is doof, of hij drinkt niet vanwege zijn geloof, of hij verstaat me niet. Dat kan natuurlijk ook.

De hele reis zal ik schietgebedjes aan de Heilige Christoffel doen, terwijl ik boven een dik uur in de rij sta voor een ouder Indiaas echtpaar, van wie de man steeds zijn neus ophaalt. Ik kijk af en toe eens om met een educatieve blik. Maar de tulband ziet me niet staan. Misschien omdat hij scheel is?

Ik ben blij als ik mijn schoenen uit moet doen bij het beveiligingspoortje. Zou het liefst de rest van de reis op sokken willen doorbrengen. Dat zeg ik tegen een lange, bejaarde Engelsman die zegt dat gevoel met mij te delen. Ik had gewoon mijn oude rode leren muiltjes uit de Van Baerlestraat aan moeten doen, ook al zijn ze versleten.

Twee jonge Indiase beveiligingsmannetjes lijken maar niet te willen opschieten met het doorzoeken van mijn laptoptas.

'Mijn vliegtuig vertrekt over een half uur.' Moet hem mijn ticket laten zien.

'Tijd zat.'

Ik heb geen horloge bij me.

Eindelijk besluit de ene om, zo langzaam mogelijk, mijn tas te doorzoeken.

Het zakje met mijn mondstuk wordt aandachtig bestudeerd.

'What's that?'

'Oh, God!' schrik ik: 'Mijn mondstuk, ik ben musicus.' Buzzend op mijn lippen breng ik het Engels volkslied te gehore. Het bejaarde Engelse echtpaar naast me moet lachen. De trombonecrème van dertien jaar oud en de vaseline voor de stemschuif neemt hij voor de zekerheid toch maar in beslag.

En nu hollen naar de vertrekhal. Ik ben de laatste, zegt men. En ik was nog wel van plan geweest met collega-musicus Sandra af te spreken in de twee uur dat ik in Londen zou zijn. De laatste keer dat ik haar ontmoette was tijdens onze tour met de Glenn Miller Memorial Orchestra in Frankrijk acht jaar geleden. Maar Londen is nu een compleet gekkenhuis.

Het ruikt in de tuin naar smeulend plastic. Dat wat mam wel eens in de fik stak. 'Oh, maybeeee it's the plastic down under,' zeurt Karen. Die vrouw lacht nooit. Als ze lacht dan ziet het eruit of ze het geleerd heeft op de Toneelschool: ironisch glimlachen, 'nja'. Een soort heks. Ik moet hier snel weg.

Het klopt. Ze heeft een groot stuk plastic afgedekt lange metalen buizen voor een witte stenen omheining van de veranda. Waarschijnlijk lekt het. De zon zorgt voor een smeulende hitte.

Er zat gisteren een grote, groene leguaan van zeker een halve meter op de telefoonkabel. Hij deed niets, en lag als een liaan verscholen in het groen. En de jonge leguaan deed zich dan ook tegoed aan de bladeren die erom heen groeien. Omdat hier zoveel groen is, palmen, mangobomen, bananenplanten en gemberbloemen, is het een paradijs voor vogels, hagedissen en muizen. Juist, ja, die ordinaire muizen. Ze kan er echt niks aan doen, Karen, dat de muizen over het aanrecht rennen. Zegt ze.

'Ze komen binnen door het raam.' Met van die glazen jaloezieën.

'Die komen alleen maar binnen als er wat te halen is,' zeg ik. Het aanrecht in Karens huis verdient het niet zo genoemd te worden. De kraan boven de gootsteen kan ik zo lostrekken. De houten deurkastjes hangen scheef in verroeste scharnieren. En al het van oorspong witte hout is bruin en smerig.

Het is één grote zoi die keuken. En als ik ergens niet tegen kan, dan is het een smerige keuken. De eerste plek die ik in orde maak na al mijn verhuizingen is de keuken. Als Bourgondiër kan ik dan meditatief in de weer zijn.

Ik moet hier weg. Jammer. Want de omgeving is prachtig. Maar Karen is 'an artist, not a cleaner'. Een artiest, geen schoonmaakster. En dat zei ze de laatste twaalf jaar elke keer.

Brief 2

*Maandag, 11 september
19.00 uur*

Monday nine eleven zeggen ze hier. 'Plechtige herdenking slachtoffers' kopt mijn krant. Bush legt met zijn vrouw Laura een krans op la Zona Zero. In diezelfde krant een bijlage met aanwijzingen over wat te doen als er een orkaan komt. Daarin neemt de middenstand de gelegenheid te baat en adverteert met kerosinelampen en garagedeuren die voorzien zijn van orkaanbestendige sloten. Over twee weken schijnt het zover te zijn, dan begint het orkaanseizoen.

Ook is er een aparte bijlage over de vijfde Miss Universe die uit Puerto Rico komt: Zuleyka Rivera. Met als verrassing voor de lezer een uitklapbare foto van deze beauty. Plus zes pagina's advertenties voor crèmepjes, kleding en boetieks. Ja, alle meisjes willen natuurlijk Miss Universe zijn of haar op zijn minst zien. Heel Puerto Rico loopt uit voor haar.

Ik kan mijn gezicht niet in plooi houden als ik zo'n artikel lees. Als iemand van dit eiland iets gepresteerd heeft, dan is men er vooral trots op om Boricua te zijn, het inheemse woord voor Puertoricaan.

Gisteren gebeurde dat ook tijdens het concert van La India, de salsadiva uit de Bronx en dochter van Puertoricaanse ouders. Tweeduizend mensen kreeg ze aan het joelen en het applaudisseren in het historische Coliseo Roberto Clemente stadion. Ik was naar haar optreden gegaan met K.. Mijn trombonemaatjes Eliut Cintrón en Rafy Torres begeleidden de salsasterren met het orkest van Elías Lopés. En ik liep gewoon met mijn trombone door de artiesteningang naar binnen. Terwijl Eliut het van te voren over het gedoe had en zei dat het zo moeilijk was om binnen te komen.

Ik zit nu in het pikkedonker op K.'s veranda. Het is nog niet eens zo laat, maar de zon gaat hier razendsnel onder. Om zes uur in de ochtend wordt het plotseling licht - daar kom je achter als je nog een jetlag hebt - en om zes uur is het plotseling weer donker.

Ik luister naar een koor van coquí's, boomkickers die alleen in Puerto Rico voorkomen. Op de achtergrond het aanhoudende geruis van krekels. Heel in

de verte het geblaf van een verdwaalde hond en het wegstervend geluid van een brommer. Af en toe hoor ik een krolse kater en het geschreeuw van een buurvrouw die haar kind roept.

Het zweet gutst van mijn voorhoofd. Ook als de zon al achter de horizon is verdwenen, is het warm. De muggen doen zich te goed aan mijn benen. Het zijn van die hele kleine, smerige rotkrengen, die in tegenstelling tot hun Hollandse neefjes geen geluid maken, en des te gemener steken.

Op het Conservatorium werd ik vanochtend met alle egards ontvangen door Marco Pignataro, het Italiaanse hoofd van afdeling Jazz en Música caribeña. In de eerste zaal waar ik binnenstapte, was de basleraar aan het lesgeven.

‘Oh, jij moet de nieuwe trombonedocent zijn,’ zegt de docent in Engels.

Ik fluit à la Javier. Mijn Venezolaanse maatje Javier Plaza heeft me het Spaans uit de achterbuurt geleerd. Daar kwam ik pas jaren later achter toen ik het kon verstaan!

‘Ja, dat moet ik doen,’ reageert hij in het Engels.

‘Spreekt u Spaans, alstublieft. Ik ben hier om Spaans te leren,’ zeg ik met aplomb.

‘Waarom komt u in godsnaam naar Puerto Rico? Oké, afgezien van het feit dat het een prachtig eiland is, met mooi weer en mooie mannen.’

‘Om u de waarheid te zeggen. Ik ben hier voor de salsa.’

‘Oh, ja, dan moet je hier zijn!’

Ik kom er pas later achter dat ik hier sta te praten met Eddie Gómez. De beroemde jazzbassist Eddie Gómez, die jarenlang met Michael Brecker speelde. Als ik hem op een poster herken, krijg ik meteen een tadaaa!-gevoel. Oh, oh. Maar ja, op dat moment denk ik dat ik met een anonieme basleraar kennismaak.

Op het Conservatorium spreekt iedereen mij aan met ‘maestra’, zelfs mijn eigen collega’s. Ze zijn zo gevoelig voor status! Decana Melanie komt heel vrolijk de administratieruimte binnen, enkele kilo’s zwaarder dan de laatste keer dat ik haar zag en geheel gekleed in het oranje.

‘Meaaaaa!’

‘Melanie, we komen in de hemel!’ De twee secretaresses moeten lachen.

Ik krijg een uitgebreide uitleg in de bibliotheek. De donkere dame met haar kortgeknipte kapsel laat mij met een opvallende rust en kalmte steeds weer

het pijltje op 'voorafgaand' zetten terwijl ik achter de computer zit. Door herhaling leert men zelfs dat waar men normaal gesproken niet het geduld voor heeft.

Toch kan ik de arrangementen voor sax en tenor niet in het systeem vinden. 'Ik kan straks waarschijnlijk niks vinden omdat het mij aan geduld schort,' zucht ik.

Maar ik mag 'rustig nog wat oefenen' in de catalogus van de Bibliotheek.

Terug in mijn appartement blijkt K. een afspraak geregeld te hebben met een jongen die een auto voor me had. Een Lincoln Towncar. Dat is een aangename verrassing, aangezien K. én tot weinig initiatief in staat lijkt én bovendien chronisch slechte zin heeft. Tenzij de entree voor een concert gratis is, evenals het bier, of eigenlijk alles, ook het eten.

'Look Maaaaay, they have Mexican foood! My favorite.'

Zo had ik haar gisteren een bord geserveerd met tagliatelle met camarones, garnalen en recau, de tropische variant van koriander. De garnalen kopen was al een stunt op zich.

K. mopperde eerst over de prijs. En ze waren nog wel in de aanbieding, een pond diepgevroren en gekookte zeedieren voor nog geen vier dollar. Ik stond aan de toonbank, maar de slager, die hier ook vis verkoopt, keurde me geen blik waardig. Zelf kon ik de garnalen niet pakken, want de vitrine was te hoog om er overheen te reiken. Na een kwartier genegeerd te zijn, kwam K. erachter dat we een nummertje hadden moeten trekken. Onderweg naar het apparaat met nummertjes, maakte ik met mam d'r muiltjes een schuiver over een spat tomatensap. Meteen vielen mij een hoop 'Ay's' ten deel. Alle winkelende vrouwen schrokken.

'Coño,' vloekte ik à la Javier. En dan te bedenken dat ik in het Nederlands nog geen slecht woord uitsla. Toen we eindelijk aan de beurt waren, riep de slager een meisje uit de zaak.

Ik verbaas me over die systemen hier. Riep wel even naar de slager dat-ie die troep moest opruimen, want ik had bijna een been gebroken. Aan het meisje stelde ik een vraag, waarop ze het op een lopen zette:

'Moet ik u volgen?'

'Ja.'

Ik moest vooraf betalen. Ze gaf me een kaartje bij de kassa. Ik liep met het kaartje terug naar de slager. Moest weer wachten. Gaf vervolgens het kaartje

aan de slager. Slager gaf de zak garnalen aan het meisje, die er vervolgens mee vandoor ging.

'U krijgt hem dadelijk als u bij de kassa komt.'

Je kunt hier niet voorzichtig genoeg zijn. Toch smaakten de garnalen des te beter vanwege de moeite die ik ervoor had moeten doen.

Met K. ga ik die middag op pad om naar mijn toekomstige auto te kijken. K. rijdt in een knalrode Chevrolet Monte Carlo 2003 waarvoor ze elke dag voor vijf dollar benzine tankt. In zulke auto's rijden in Nederland meestal alleen drugsdealers of andere vreemde sujetten. Maar ook K. valt op in deze Chevrolet. Ze heeft nog steeds wel wat weg van Jackie Kennedy. Ze voert dan ook niks uit, vandaar die slechte zin en vandaar dat ze elke dag gaat tanken. Zodra we de hoek om zijn, stopt K. de auto alweer terwijl ze de motor gewoon laat draaien.

'Waarom zet je hem niet uit,' vraag ik milieubewust.

'I was the whole day in this fucking suuuuun... I want the airco on. There he is.'

Ik kijk verheugd naar links en hoor K. de legendarische woorden uitspreken:

'It's a fucking Limousine!'

En ondanks mezelf moet ik lachen. Ik zie een grote donkerrode auto met chromen bumpers en handvaten de parkeerplaats van Kentucky Fried Chicken oprijden. Denk meteen aan wat pap altijd zei bij handelen: 'Niet laten zien dat het je bevalt.' Voordat ik uitstap, sis ik met opeengeklemden kaken:

'Karen, I think it's gorgeous! Jeeeeeeeeezus, wat een autoooo!'

'Stap uit voordat je hysterisch wordt!' sommeert ze me. Ik heb nooit last van histerie! De eigenaar van de wagen is zevenentwintig en pianist van beroep. Hij heeft nog vier andere auto's, daarom wil hij de limo verkopen.

Oké.

Hij opent de deur. Donkere lederen bekleding, armleningen met zilverkleurige knopjes waarmee je ramen en stoelen bedient. Een euforisch gevoel maakt zich van mij meester.

'Je bent trombonist, he? Wil je een proefrit maken?'

'Sí. Kijk, jij hebt natuurlijk een speciale prijs voor ons jazzista's? Hoe heet je?' 'Antonio.'

Hij ver stelt wat knoppen in de armlening en in het portier en vraagt of ik goed zit. Ik vlieg nog net niet de lucht in.

‘Dat kan natuurlijk ook allemaal kapot gaan,’ zeg ik indachtig mijn vaders raad.

‘Nee, nee, hij is in perfecte staat.’

Maar ik merk meteen dat het stuur te gevoelig reageert en vrees dat er iets met het uitlijnen van de wielen is, of misschien wel met de wielen zelf.

‘San Antonio is mijn favoriete Heilige,’ begin ik in het kader van het afdingen van de prijs.

‘Kijk, ik hou ervan, zo’n gevoelige stuurbevestiging.’

Antonio streelt het lederen stuur. Nondejuu! Hij vraagt 2500 dollar en K. heeft al alles bij elkaar gevloekt omdat hij niet met de prijs wil zakken.

Ik zet meteen in.

‘Ik zou hem meteen gekocht hebben voor tweeduizend dollar, maar volgens mij is er iets mis met dat stuur.’

De wagen is uit 1990, bijna zeventien jaar oud, net zoals mijn vorige Oldsmobile Cutlass Supreme. Pap zou achterover slaan. Dit is een Limousine en geen ‘woonwagensjap-auto’ zoals hij mijn vorige Amerikaan noemde, omdat ‘het laatste exemplaar van dit model tien jaar geleden voor het laatste gesignaleerd is op het woonwagenkamp in Monfort.’

‘Antonio, vind je het goed als ik hem morgen even aan de mecánico laat zien? Volgens mij deugt dat stuur niet.’

Hij vindt het goed.

‘Oh, just forgeet it,’ bemoeit K. zich ertegenaan.

Hoe kan ik zo’n auto vergeten? Ze heeft daarnet wel haar monteur gebeld om te vragen of ik even langs kan komen morgen. Maar hij was er niet.

Wat dat betreft heeft K. een rare manier van communiceren. In mijn slaapkamer zet ze bijvoorbeeld prachtige boeketten neer. Palmblad met rode gemberbloem naast een authentiek piña colada-glas met een lang rietje. Zo toont ze haar genegenheid. Verbaal kan ze dat niet. Hoe kan iemand zo worden? Door twintig jaar als Amerikaan in Puerto Rico te wonen? De Puertoricanen moeten niks van hun ‘veroveraars’ hebben, de gringo’s die in 1898 la Isla del Encanto inpikten van de Spanjaarden.

Om mijn eerste piña colada te maken, heb ik eerst het cocktailglas grondig ontvet. Net als de blender, de elektrische blikopener en de gewone blikopener, want de elektrische variant was te klein voor het openen van het anderhalve literblik ananassap. Muizen rennen ondertussen over het aanrecht,

arriba, arriba, ándele, ándele!

'We zitten hier in de tropen, Maaaay. De buren hebben kippen, er groeien hier zoveel fruitbomen,' zeurt K. bij wijze van verantwoording.

Mijn buren in Gorinchem hadden fruitbomen. Mam heeft kippen. Maar niemand heeft last van muizen. Dat ongedierte trekt naar K.'s keuken omdat ze haar aanrecht niet fatsoenlijk poetst. Het is zo jammer. Ik moet alle zeilen bijzetten om met zo'n negatief type samen te wonen. Ik moet weer leren om me ervoor af te sluiten, zoals Rosa mij al adviseerde. Niet elke prikkel als een spons opzuigen.

K. gedraagt zich onverschillig. Hoe doen mensen als ze onverschillig zijn? Precies, 'Oh, I don't care.'

'Ha.'

Goed, ik denk dat ik dat piña colada-glas nog even ga gebruiken. Een coquita zit nu een meter van me vandaan mijn oor doof te kwaken. Ko – kie! ¡Salud! Op mijn contract van morgen! Twaalf uur.

Een goddelijke piña colada.

Brief 3

*Rio Piedras, vrijdag 15 september
20.49 uur*

Ik zit weer op het terras van K. met hetzelfde kikkerkoor op de achtergrond in dezelfde ambiance van de tropische nacht. Dertig graden. Windstil. Klam. Ik heb er nu een week op zitten. Als dat zo doorgaat, zal ik nooit genieten van die tropische zon. Elke dag is het druk. Ik ren van het ene gebouw naar het andere. Het Conservatorium bestaat uit drie gebouwen met een parkje ertussenin. Zodra ik een gebouw uitloop, knal ik tegen de hitte en de vochtigheid op. De regenbuien die elke middag en avond vallen, zorgen vooral voor plassen water en een hoge luchtvochtigheidsgraad.

De administratie verwijst me door naar de administrador. Dat is degene die over de lokalen gaat, maar de administrador zit in een ander gebouw. En deze José is er dus meestal niet. Dan moet ik me wenden tot zijn secretaresse, die me steeds keurig aanspreekt met 'maestra'. Nee, ze had geen lokaal voor me op het moment dat ik gisteren sectierepetitie moest geven voor de Jazz Bigband.

Ik kon uiteindelijk een half uurtje in het danslokaal terecht. De jongste trompettisten keken daarbij met grote regelmaat langs me heen naar zichzelf in de spiegel. De latino is ijdel, dat blijkt wel weer. Het lesgeven was leuk. De studenten zijn zoveel spektakel van een docent helemaal niet gewend. Dat meld ik hun maar even en daar moeten ze om lachen. Het regenseizoen valt de studenten wel op. Als ik ze wat uitleg, worden ze afgeleid.

'Hoor die regen.'

'Muchachos, por favorrrrr.'

Dan staat er ineens een Puertoricaanse danslerares in de zaal. Kleine kinderen vanaf een jaar of vijf lopen aan de hand van hun moeder naar binnen.

'Eh, maestra, het is vier uur,' zegt een trompettist.

'Oh, ja.' We moeten de ingeslagen weg de volgende week maar voortzetten.

De dans-maestra wacht rustig tot we vertrokken zijn. Kijk, dat zou ik dus nooit doen. Zo rustig wachten, zonder ook maar iets te zeggen.

Na deze les word ik voorgesteld aan nieuwe mensen van de administratie. Ook Wilma is daarbij. Haar had ik over de telefoon gesproken. Ze zegt dat het aanvragen van het visum twee weken duurt. Uiteraard vertel ik haar dat de toestand met het visum mij vier jaren van mijn leven heeft gekost, plus 2500 dollar. Zij hoort het verhaal glimlachend aan. En ik kan een half uur bijkomen. 'London' is de conciërge die ervoor moet zorgen dat ik een drumstel krijg in mijn zaal. Dezelfde zaal waar ik Eddie Gómez ontmoette.

In de Pepito Figueroa-zaal is een gitaarrecital aan de gang. Ik zou toch combos geven in deze zaal? Hoe laat is het eigenlijk? Ik heb geen horloge. Van het exemplaar dat ik in mijn bezit heb, is namelijk het knopje afgebroken. Daarom geeft-ie de Nederlandse tijd aan, zes uur later dan dat het hier is. Uit een verre hoek hoor ik een krakende oude mannenstem. Gelukkig, de leraar.

'Con permiso, señor. Ik moet hier om vijf uur les geven.'

'Dat is het nog niet,' wordt mij medegedeeld. Vijftig paar ogen staren me aan. 'Hoe laat is het dan?' vraag ik fluisterend aan een student met een paardenstaart.

Gek, hè, dat je toch meteen gaat fluisteren als je zo lomp wordt aangesproken.

'Kwart voor vijf.'

'Dan ga ik even meegenieten.'

De klanken van het klassieke stuk die een leerling geconcentreerd ten gehore brengt ten overstaan van de studenten hebben een rustgevende werking op me.

Ik bedenk dan ineens dat ik een cd-speler moet hebben om originele Jazzopnames te laten horen in de les dadelijk. Radiomaker Hans Mantel heeft die nog speciaal voor me opgenomen, de schat. The days of wine and roses. Dat stuk wil ik behandelen. Volgens mij ben ik überhaupt de enige op het eiland die verstand heeft van The days of wine and roses. Men drinkt hier nauwelijks wijn en rozen bloeien er niet. Rosas heb je dan weer wel.

Ik loop naar het gebouw van waaruit ik twee jaar geleden altijd mijn mails verstuurde toen ik hier op vakantie was. De cd-speler is groot, alles is hier groot. Zo eentje wilde ik altijd al hebben. Door de regenplassen loop ik met de cd-speler en mijn laptop naar het gebouw waar Brian op mij wacht.

Brian is decaan en computernerd en hij gaat voor mij de communicatie rege-

len. Hij wil mijn laptop zien om te kunnen beslissen of ik draadloos kan internetten. Hij zoekt een goed abonnement voor mijn mobiele telefoon.

‘Brian, ik ben ouderwets! Dat is niks voor mij om geen gewone telefoon meer te hebben en alleen een mobiel toestel.’

‘Come on May, you’ re a woman of the world!’ zegt de blauwogige Amerikaanse twintiger. Hij is getrouwd met een Puerto Ricaanse en werkt zes maanden op het Conservatorium. Ik verdenk hem ervan dat hij met een visje op zijn auto rijdt.

Ik schiet in de lach. Die wereld is ook maar beperkt tot dit eiland en Nederland, Brian.

‘Hoeveel talen spreek je?’ vraagt hij: ‘Natuurlijk je eigen taal.’

‘Mijn eigen taal is die uit het zuiden van Nederland, Limburgs.’

‘Zoals de kaas.’

‘Yes!’ Ik vergeef hem dat hij de meest stinkende kaas op aarde meteen associeert met mijn moedertaal. Ben al blij dat hij er in elk geval van gehoord heeft. Uiteindelijk gaat het er toch om dat ze van je gehoord hebben.

‘Limburgs is een mengeling van Nederlands, Duits en Frans.’

Ondertussen denk ik aan die prachtige definitie die mijn oude buurman Rob precies drie jaar geleden omstreeks deze tijd gaf. Ik lag toen in het ziekenhuis voor de Wada-test, die voor de hersenoperatie nodig was. Hij kwam me opzoeken en hoorde me telefoneren met mam.

‘Echt Limburgs heeft iets geheimzinnigs. De taal is een jubelend gezongen drie-eenheid van Duits dat het niet is, Belgisch Frans, wat het niet is en Nederlands, wat het ook niet is. Het is een taal die gerijpt is in nauwe mijn-gangen, die een andere akoestiek hebben dan de zee of de bergen.

In een ziekenkamer krijgt de taal iets aandoenlijks, iets hulpeloos in deze Rauwe Randstad, en al helemaal aan de telefoon. Alsof ze verbinding heeft met een andere wereld - een wereld van bronsgroen eikenhout, van geurende vlaaien en taart - en het is maar goed dat er wat bloemen op tafel staan.’

Brian kijkt me met glunderende ogen aan als ik zeg vijf talen te spreken. Het is ongebruikelijk dat mensen een andere taal dan Spaans en Engels beheersen. Hoewel ik met mateloze bewondering kan luisteren naar de Newyoricans, de Puertoricanen die in de VS wonen. Ze schakelen van perfect Amerikaans over naar accentloos Spaans.

Ik hoor nu ineens geroffel in de lege plastic waterkannen in de hoek van de veranda. Als ik ga kijken, zie ik een pad zo groot als een Medalla-blikje, of een Grolsch-blikje, kan ook.

Marco, het hoofd, had me tijdens ons inleidingsgesprek van een uur gezegd streng te zijn tegen mijn studenten. De eerste lessen zouden doorslaggevend zijn voor het verloop van de cursus.

'Dit is een machocultuur, May. Je bent een vrouw, geen latina, dus ze zullen je niet serieus nemen als je niet meteen op je strepen gaat staan.'

'Ja, ik weet het, Marco. Maar daarom is dit werk me volgens mijn jongste zusje Annet op het lijf geschreven. Ik ben namelijk de oudste van vier kinderen. Ha!'

Hij begint te lachen. En ik moet zeggen, ik had er geen enkele moeite mee de studenten te vertellen dat ze op tijd moeten komen. Alleen moet ik uitkijken dat mijn gebiedende wijs niet vergezeld gaat van Javiers vloeken, carajo, no joda.

Marco legt me uitvoerig uit hoe het schoolsysteem werkt. Het ene papier na het andere dient ingevuld te worden als studenten niet komen opdagen. De student moet voldoen aan een leerplan wat zij hebben opgesteld.

'Het is een Amerikaans systeem,' legt hij uit. Zelf vind ik het meer een Spartaans systeem waar de arme muzikant én leraar in spé aan onderworpen wordt.

Ik heb alle waarschuwingen ter harte genomen en pas goed op mezelf, maar overdag kom ik nauwelijks aan eten toe. Als K. me in de middag komt halen, ben ik meestal helemaal 'faalauw'. Ze heeft brood voor me gekocht bij de Pueblo. Zogenaamd Frans brood dat nergens naar smaakt. Maar K. is opvallend zorgzaam sinds ik haar 125 dollar heb gegeven. Ik realiseer me plotseling dat als ik ergens anders ga wonen, ik niemand om me heen heb die zorgzaam is.

'Ik heb groenten gemaakt met kip,' vertelt ze als ik de rode Chevy instap. Ik ben verbaasd. Groenten in Puerto Rico? Een zak worteltjes kost bijvoorbeeld bijna vijf dollar. De groenten van K. bestaan uit bleekselderie, pompoen en aardappelen. Met kippenborst en knoflook. Ik doe er wat gesneden recaó bij en geniet van een voedzaam maal.

Als K. me de volgende dag weer naar het Conservatorium rijdt, begint het dagelijks tankritueel. Dat gaat steeds met hetzelfde gevloek gepaard. Je kunt hier namelijk full of self service tanken. Full kost natuurlijk meer. Bij self service betaal je voor een liter premium benzine 77 dollarcent. K. manoeuvreert de auto naar een Full-halte. Oud mannetje met snor en baseballpetje wil haar helpen.

'Aaaay, noooo. Is dit ook full service?'

Gniffelend pak ik de lolly die ze voor me had meegenomen. Niet te vreten.

K. start de auto weer en rijdt naar de andere kant van dezelfde pomp.

Er stopt een auto naast ons met een lelijk beschadigde deur.

'You see, dat gebeurt er wanneer je je auto naast een andere auto parkeert.'

Ik zie alleen de dame met de strakke grijze legging die uitstapt. Een beschaafd sjeettentewief, een term van mijn vader voor een 'vrouw achter de schiettent', ofwel een marktvrouw van de Albert Cuyp. Ondertussen staat het oude mannetje met snor en baseballpetje naast K. met de slang in zijn hand.

'Deze ook? ¡Avé Maríaaaaa!'

Wie kris se zeik?

Ik geef haar maar tien dollar. Je moet namelijk eerst betalen voordat je een druppel benzine kan tanken. Zo kan ze weer twee dagen vooruit. Mis ik morgen wel het gevloek aan de pomp. Bovendien heb ik nu de keus uit twee auto's.

Net belde ik met Antonio, de praatjesmakende zogenaamde pianist. De rode Lincoln heeft-ie verkocht. Miljaar. Maar hij heeft precies dezelfde Lincoln 1990 in het hemelsblauw. En mijn collega Luti, die les geeft op de muziekschool in Carolina heeft een Mercury Grand Marquis uit '89 voor mij. Ik heb er al in gereden, vlak voordat ik mijn afspraak had met Marco. Enfin, Marco schoot in de lach toen ik uitstapte afgelopen woensdag.

'Ik wil ook zo'n auto.'

Tja, hij ziet er ook uit als een grote Markies. Geen lederen bekleding zoals in de Lincoln, of stoelen die alle kanten uitvliegen zodra je op een knop drukt. Meer zoals mijn oude Cutlass Supreme, maar deze wagen heeft een klassieke vorm. 'Color vino blanco' wil zeggen beige. Luti heeft de airco laten repareren dus die doet het, in tegenstelling tot die in mijn Cutlass uit '94. Maar zo'n Lincoln rijd ik van mijn leven lang niet meer.

Die zaterdagavond ben ik met Antonio en K. naar haar monteur Rafy gereden. De Lincoln Towncar heeft zelfs een tv-antenne op de achterklep, alleen de tv zelf ontbreekt. Net als de bar. Natuurlijk is-ie niet dezelfde als die donkerrode, Antonio, die jij verkocht hebt! Deze auto heeft blauwe kunstlederen bekleding. De elektrische spiegels moet je handmatig bedienen omdat het bedieningsmechaniek kapot is.

Antonio is zo'n gast vol gouden kettingen, een dertiger. Speelt vier dagen met een band in een hotel aan de Atlantische Oceaan in Isla Verde. Is daarnaast gewoon zo'ne autosjap. En maar praatjes maken. Nou doe ik niet voor hem onder, maar ik moet een auto hebben voor tweeduizend dollar. Mijn doel is daarom hem mild te stemmen. Hij vraagt namelijk tweeduizendvijfhonderd dollar, de gek! Want hij blijkt ook vader van vier kinderen.

Bij de monteur aangekomen, zet ik de automaat in D-stand. Rafy, een lispelende Puertoricaanse vijftiger, komt in de knallende zon naar buiten. Antonio begint meteen een verhaal. Opent de voorklep.

'Luister maar hoe die loopt. Is spik en span in orde,' en hij start de motor. Tenminste dat wil hij doen. Ik zie hem achter het stuur bleek worden. Hij kijkt naar het dashboard.

'Dit is me nog nooit gebeurd.'

Hij wordt nu toch stil, onze Antonio.

Ik zwijg. Een automaat start alleen als hij in N van neutraal staat. Staat hij in D dan wordt-ie beveiligd. K. haalt een T-shirt en een plastic zak bij de accu weg. De monteur begint zwijgend te speuren naar de oorzaak. Onze Sint Antonius heeft het probleempje al snel gevonden. Hij zet de hendel in de N-stand en start de slee.

'Ik dacht al, dat kan niet.'

De monteur vindt het een goede auto. Distributieriem en zo daar is Puerto Rico te klein voor. Dus ik bied Antonio achttienhonderd dollar.

'No, no, no.'

Maandag 18 september, 18.45 uur

De burens verderop.

'Hou je mond dicht!' huilt een stem. Ik hoor niet of het een kind is of een vrouw. Geweld in het huishouden is een groot probleem. Er schijnen jaarlijks veel vrouwen om het leven te worden gebracht door hun echtgenoot. Dat

staat bijna dagelijks in de krant, net zoals je elke dag een artikel leest over een musicus of een cultureel evenement. In alle armoede en ellende weten ze er toch steeds een feest van te maken.

In de bibliotheek van het Conservatorium hangt nu al een kaartje met 'Gelukkig Kerstmis'. Ik dacht dat het een oud kaartje was, maar er stond toch echt 'Voorspoedig 2007' onder!

Je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen.

Ik krijg een dubbel gevoel als ik de tubaleraar naast me klassieke duetten hoor behandelen. Volle Marsmuziek. Daar schiet ik prompt van in de lach. Tegen mijn leerling José zeg ik: 'Hoor, dat is nu de muziek waar ik mee opgegroeid ben.' Op de een of andere manier past deze mars niet in de tropenzon. Diezelfde tropenzon heeft me gisteren, op mijn vrije dag, danig in de fik gezet. Dat zei het meisje met wie ik veel te laat in gesprek raakte op het strand van Escambrón. K. liep die dag mee in een protestmars in Oud San Juan om de alcapurriabakkers te behouden. Het ministerie wil namelijk dat deze arme middenstanders hun lekkernijen op gas of elektrisch gaan frituren in plaats van boven het houtvuurtje wat ze al generaties doen. Heel Puerto Rico is in rep en roer. Kranten schrijven er pagina's vol over. Zelf zocht ik het strand op.

'Blanca Rosa, heet je echt zo?' Niet Blanca Nieves, wat Sneeuwwitje betekent, maar witte roos. Ze had wel Nieves (sneeuw) als achternaam. En ze zei dat ik zo rood was als een garnaal. 'Neem wat van mijn zonnebrandolie. Pak zoveel je wilt.'

We begonnen een gezellig gesprek. Ze was zevenendertig, op haar negentiende getrouwd met een zes jaar oudere man die haar alle vrijheid liet. Ze had een zoon van vijftien en een dochtertje van elf dat met haar mee was. Of ik ook getrouwd was? Op mijn ontkennende antwoord zei ze: 'Wees maar blij.' Deed ik in Nederland nog onderzoek naar de geluksfactor tussen echtelieden, hier is het duidelijk. Je hebt geen andere keus. Je mag blij zijn dat je niet vermoord wordt door je echtgenoot.

Ze keek verrukt toen ik zei dat ik twaalf jaar gestudeerd had. Ze wilde nu 'de rebel gaan uithangen' als grafisch ontwerper.

Ik ging zwemmen in de Atlantische Oceaan. Zes kleuren blauw, zeven kleuren groen. Het water was warm en wemelde van de kleine poete. De meisjes heb-

ben hier namelijk allemaal zonder uitzondering lang krullend of golvend haar, en dat vanaf één jaar. Wat me ook opvalt aan de latino's is hun verpletterende kleur ogen. Of ze nu bruin of blank of donker zijn, ze hebben amandelkleurige en soms zelfs blauwe of groene ogen. En in de meest prachtige combinaties.

Die nacht sliep ik heel slecht vanwege mijn zonverbrande huid. Doe moos dich insjmaire! Dat wist ik. Ik had toch iets moeten kopen bij de Pueblo. Maar goed, ik ben dus wel vandaag met San Antonio die hemelsblauwe metallic Lincoln Towncar gaan kopen om 9 uur 's ochtends. Ik heb de hele tijd het gevoel dat de praatjesmaker me zou oplechten. K. vertrouwt hem, maar K. valt voor elke latino.

'Oh May, you just hate men.'

'I don't, Karen. Maar ik kan je precies zeggen wanneer je met ene moelemaker van doen hebt of niet.'

'Nou, ze zijn allemaal zo, hier.'

'Ja, dat weet ik! Daarom.'

Toen ik mij uiteindelijk vanochtend naar de Immigration begaf in mijn 'fucking Limousine' om een social security number aan te vragen en ik de parkeerplaats opreed, gingen alle ramen open, zelfs de twee halfgeblindeerde ramen achterin, maar niet, nondeju, het linkerraam aan de bestuurderskant. Moest de deur open doen om een bonnetje uit de automaat te pakken. Oké, de airco doet het, maar alleen als de blower voluit staat.

Stom, stom, stom, dat ik die ramen niet heb uitgeprobeerd.

San Antonio had natuurlijk een verhaal klaar toen ik hem hierover belde. Dat hij alleen 's nachts rijdt als jazzpianist en dus het raam nooit open hoeft te doen, omdat hij met de airco, lees: blower, rijdt. Waarschijnlijk is het een zekeringetje, want de motor van het raam doet het wel. Laten we het toch hopen voor die tweeduizend dollar en de vijf dollar extra die ik hem moest betalen voor het overschrijven van de papieren. Terwijl we in een rij staan met veertien man voor ons ging K. me nog eens uitleggen dat het normaal is dat de koper tien dollar overschrijvingskosten betaalt.

'Niet bij mij. Deal is deal.'

Ik heb in elk geval de auto, nu de optredens nog. Met K. heb ik afgesproken dat ik een maand bij haar in huis verblijf voor 350 dollar. Maar dan moet ze

de zaak wel reinigen. En ze is er warempel mee bezig!

In de tussentijd heb ik een hele serie telefoontjes gepleegd met collega-musici. Het is slap met de salsa maar er is altijd wel iets, wordt mij verzekerd. Deddie Romero, de diva met wie ik in 1994 heb gespeeld, was blij verrast me te horen. Ze speelde een week eerder op het festival Toros y Salsa in Dax in de Pyreneeën, waar ik ooit speelde met Lucas van Merwijk en the Cubop City Bigband. Javier was er toen ook met Conexión Latina. Terwijl ik back stage wachtte, werd ik plots het podium opgeroepen door Tomás, de bassist van Conexión. Ik heb toen nog een solo gespeeld voor een uitzinnig publiek. De Puertoricaanse salsacoryfeeën die werden begeleid door Conexión Latina omhelsden mij na afloop. Dezelfde Puertoricaanse Tomás met wie ik dertien jaar eerder onder de Eiffeltoren zat tijdens een concert met Javier in Parijs. En hij was degene die toen het idee lanceerde om naar Puerto Rico te gaan. En zo geschiedde, dankzij de telefoonnummers van Pedro Arroyo, Ricardo Ayala en Pedro Guzmán.

Ik zie hier nu weer een helikopter met schijnwerper overvliegen. Dat gebeurt vrij regelmatig. Dan zijn ze weer opzoek naar een drugsdealer of zo.

Morgen begint de school. Maar ik ben niet in topconditie. Erg moe en het ligt niet aan de drank. Ik lig al vroeg in bed, rond half negen, omdat het voelt alsof het half elf is. Volgens K. is het nog de jetlag en de gewenning.

‘Alles is nieuw.’

Hoewel, als ik door San Juan rijd, is het als twaalf jaar geleden. Ik ken de weg. Ik ben bovendien waarschijnlijk de meest sociale chauffeur van het eiland. Gebruik mijn knipperlichten, rijd niet te hard, stop op tijd. De meeste automobilisten zijn niet zo van de regels. Ik voel me erg veilig in mijn auto. Hij rijdt formidabel, zelfs over een weg met kuilen.

‘May, er brandt een blauw lichtje in je auto. Is dat het alarm?’

‘Ja, dat denk ik.’

Moet mijn eigen alarm nu maar even uit zetten.

K. is bezig coquito te maken. Blikje kokoscrème, blikje kokosmelk, koffiemelk en een scheut rum. Dat mengsel doet ze in kleine bekertjes met een paar rozijnen en vriest het dan in. Een heel lekker toetje.